

NACIONALINĖ TEISMŲ ADMINISTRACIJA

Biudžetinė įstaiga, L. Sapiegos g. 15, LT-10312 Vilnius, tel. (8 5) 268 5186, faks. (8 5) 268 5187, el. p. info@teismai.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188724424

Teisėjų tarybai

2014-03-13 Nr. 4R-834 (1.14)

DĖL TEISMAMS NEBŪDINGŲ FUNKCIJŲ

Teisėjų tarybai yra pateiktas Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos prašymas iki 2014 m. kovo 3 d. pateikti siūlymus, kokios šiuo metu teisės aktuose įtvirtintos teismų funkcijos galėtų būti laikomos nebūdingomis teismams, kokios institucijos, be teismų, galėtų tinkamai vykdyti šias funkcijas. Nacionalinė teismų administracija, vykdydama Teisėjų tarybos pavedimą, pateikė teismų pasiūlymų dėl teismams nebūdingų funkcijų apibendrinimą, kuris buvo svarstomas Teisėjų tarybos 2014 m. vasario 28 d. posėdyje.

Posėdžio metu buvo nutarta sudaryti dvi darbo grupes, į kurių sudėtį įeitų Teisėjų tarybos nariai, pateikti siūlymams dėl teismų vykdomų funkcijų, nebūdingų teismams, ir informuoti Teisingumo ministeriją, kad atitinkami siūlymai bus pateikti iki 2014 m. kovo 14 d.

Nacionalinė teismų administracija, vykdydama Teisėjų tarybos pavedimą, teikia Teisėjų tarybos narių nuomonių dėl teismams nebūdingų funkcijų apibendrinimą bei papildomus siūlymus.

Prašome Teisėjų tarybos įvertinti pateiktus siūlymus bei pateikti poziciją dėl atsakymo į Teisingumo ministerijos prašymą.

PRIDEDAMA. 23 lapai.

Direktoriaus pavaduotoja,
atliekanti direktoriaus funkcijas

Reda Molienė

Lina Griškevič, tel. (8 5) 251 4295, trumpasis tel. 7012, el. p. lina.griskevic@teismai.lt

PAPILDOMI PASIŪLYMAI DĖL BAUDŽIAMOJO PROCESO

1. Dėl BPK 290 straipsnio

290 straipsnis. Dokumentų perskaitymas ir apžiūra

1. Įrodymų tyrimo metu teismo posėdžio pirmininkas paskelbia ikiteisminio tyrimo ir nagrinėjimo teisme metu gautus bei prie bylos pridėtus dokumentus, turinčius reikšmės bylai nagrinėti. Nagrinėjimo teisme dalyvių prašymu ar teismo iniciatyva šie dokumentai gali būti apžiūrimi.

2. Įrodymų tyrimo teisme metu gali būti perklausomi ir peržiūrimi garso ar vaizdo įrašai, kurie buvo padaryti atliekant ikiteisminį tyrimą.

3. Tuo atveju, kai nagrinėjimo teisme dalyviai pareiškia, jog jie nepageidauja, kad dokumentai būtų skelbiami ir apžiūrimi, teismo posėdžio pirmininkas gali apsiriboti tik šių dokumentų išvardijimu.

BPK reglamentuoja, kad teismo posėdyje baudžiamojoje byloje esantys dokumentai turi būti arba paskelbti (ir apžiūrėti), arba išvardinti. Dokumentai paskelbiami perskaitant visų dokumentų, turinčių reikšmės bylai nagrinėti, turinį. Dokumentai išvardinami perskaitant jo pavadinimą ir pasakant, kokio tomo kuriame lape jie yra.

Paprastai proceso dalyviai į teismo posėdį ateina pasiruošę bylos nagrinėjimui ir susipažinę su baudžiamosios bylos medžiaga (manau galima daryti tokią prielaidą, nenorėčiau galvoti, kad proceso dalyvis – ypač prokuroras ar advokatas, ateina į posėdį nepasiruošęs). Jie žino, kokie dokumentai yra byloje ir šių dokumentų turinį. Kaltinamasis, jei jis ir nėra susipažinęs su baudžiamosios bylos medžiaga, privalomai gauna kaltinamąjį aktą, kuriame yra išvardinti įrodymai. Be to, iš kaltinamojo akto, kuriame išvardinami dokumentai, kaltinamasis, o dažnai ir jo gynėjas, žino įrodomąją šių dokumentų reikšmę ir ryšį su kaltinimu.

Teismo procese atėjus prie dokumentų pagarsinimo stadijos absoliučioje daugumoje atvejų proceso dalyviai pareiškia, kad su dokumentais jie yra susipažinę ir nepageidauja, kad dokumentai būtų skelbiami ir apžiūrimi, todėl dokumentai yra išvardijami. Dažnai proceso dalyviai sako, kad dokumentų vardinti nereikia, tačiau taip pasielgti teismas negali, kadangi BPK 290 straipsnis įpareigoja atlikti tokius veiksmus. Pasitaiko atvejų, kuomet iš visos bylos kam nors iš proceso dalyvių yra reikšmingi vienas ar keli dokumentai. Tokiu atveju, teismui vardinant dokumentus ar prieš šį veiksmą, toks proceso dalyvis paprašo teismo pagarsinti konkretaus dokumento turinį. Labai retais, vienetiniais atvejais dokumentai yra paskelbiami.

Dokumentų išvardinimas nekelia didelių problemų tais atvejais, kuomet jų yra nedaug, tačiau kuomet bylos dokumentų yra daug, dokumentų išvardinimas užtrunka daug laiko, kurį teismas ir proceso dalyviai galėtų panaudoti naudingiau. Vieno tomo (apie 200 lapų) dokumentų išvardinimas užtrunka apie 5-15 minučių. Didžiausia 2013 metais Vilniaus miesto apylinkės teisme gauta byla buvo 65 tomų, o tokios bylos dokumentams pagarsinti, skaičiuojant, kad vieno tomo pagarsinimui reikia 5 minučių, užtrūktu daugiau kaip 5 valandas.

Kiekvienas atliekamas veiksmas turi turėti kokią nors prasmę. Pastebėtina, kad dokumentų vardinimo atvejais niekas iš proceso dalyvių nesiklauso vardinamų dokumentų, nes jų pavadinimų klausyme nėra jokios prasmės, o teismas dažniausiai jaučiasi atliekantis niekam nereikalingą darbą. Formalus dokumentų išvardinimas neturi nieko bendra su sprendimo pagrįstumu ir teisingumo vykdymu.

Be to, toks procesinis reglamentavimas proceso dalyviams ir valstybei nenaudingas ekonomiškai. Didžiojoje daugumoje atvejų bylose dalyvauja advokatai. Esant valstybės garantuojamai teisinei pagalbai valstybė moka advokatui už dalyvavimą procese, o proceso dalyviui pačiam susitarus su advokatu, toks proceso dalyvis pats moka už advokato paslaugas. Iš esmės yra

mokama už nereikalingų veiksmų, kurių dažniausiai patys proceso dalyviai prašo neatlikti, atlikimą. Tokiais veiksmais teismas, įpareigotas BPK, didina valstybės ir proceso dalyvių išlaidas.

Lietuvos Respublikos CPK 200 straipsnio 1 dalis ir 250 straipsnio 3 dalis reglamentuoja procesinių dokumentų skelbimą civiliniame procese. CPK 200 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad „rašytiniai įrodymai balsu perskaitomi teismo posėdyje ir pateikiami susipažinti dalyvaujantiems byloje asmenims, išskyrus atvejus, kai jie su šiais įrodymais susipažino iki teismo posėdžio pradžios, o reikiamais atvejais – taip pat ekspertams ir liudytojams“, o CPK 250 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad „byloje esantys procesiniai dokumentai, įteikti šio Kodekso nustatyta tvarka, teismo posėdžio metu neskaitomi, išskyrus atvejus, kai dalyvaujantys byloje asmenys nežino jų turinio arba kai reikia tiksliai cituoti procesinį dokumentą“. Matyti, kad dokumentų paskelbimo stadiją CPK reglamentuoja kiek kitaip nei BPK. Civiliniame procese yra galimybė dokumentų iš viso neskaityti ir nevardinti:

- kai proceso dalyviai su šiais įrodymais susipažino iki teismo posėdžio pradžios;
- kai proceso dalyviui dokumentai yra įteikti.

Logiškas ir paprastas CPK reguliavimas negarsinti dokumentų tuomet, kai proceso dalyviai yra su jais susipažinę ir žino jų turinį.

Taip pat suprantama galimybė negarsinti dokumentų, kai jie yra įteikti proceso dalyviams. Pastebėtina, kad BPK 218 straipsnio 3 dalis numato galimybę prokurorui supažindinti proceso dalyvius įteikiant ikiteisminio tyrimo medžiagos kopiją. Tokiais atvejais susidaro situacija, kuomet kaltinamasis turi baudžiamosios bylos kopiją, turi kaltinamąjį aktą ir teisme gali reikalauti perskaityti dokumentus. Tokiais atvejais reikalavimo nereikia pagrįsti motyvais, o teismas neturi kito pasirinkimo, tik garsinti visą bylos medžiagą.

Kalbant apie dokumentų pagarsinimą (ar nepagarsinimą) susiduriama su įrodymų ištyrimo betarpiškumo principu. BPK 293 straipsnio 4 dalis numato, kad baigiamojoje kalboje negalima remtis įrodymais, kurie nebuvo ištirti teisiamaajame posėdyje, o BPK 301 straipsnio 1 dalis numato, kad teismas nuosprendį pagrindžia tik tais įrodymais, kurie buvo išnagrinėti teisiamaajame posėdyje. Reikia pažymėti, kad CPK numato tokias pat taisykles – CPK 253 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad baigiamųjų kalbų dalyviai neturi teisės savo kalbose remtis aplinkybėmis, kurių teismas netyrė, taip pat įrodymais, kurie nebuvo tiriami teismo posėdyje, o CPK 263 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad teismas pagrindžia sprendimą tik tais įrodymais ir aplinkybėmis, kurios buvo ištirtos teismo posėdyje. Tiek BPK, tiek CPK nuostatos apie betarpiškumo principą iš esmės yra vienodos, tačiau civiliniame procese leidžiama teismui iš viso negarsinti bylos dokumentų, o BPK įpareigoja tai daryti visais atvejais, tačiau jei BPK kontekste dokumentų nepagarsinimas gali būti betarpiškumo principo pažeidimas, tai CPK kontekste taip nėra.

Todėl siūlau BPK 290 straipsnio 3 dalį išdėstyti taip:

3. Tuo atveju, kai nagrinėjimo teisme dalyviai pareiškia, jog jie nepageidauja, kad dokumentai būtų skelbiami ir apžiūrimi, teisiamaajo posėdžio pirmininkas gali apsiriboti tik šių dokumentų išvardijimu *arba jų nevardinti*.

2. *Dėl nukentėjusiųjų dalyvavimo teismo posėdžiuose*

Apylinkės teismuose labai didelė bylų dalis yra išnagrinėjama sutrumpinto įrodymų tyrimo tvarka, kuomet po kaltinamojo apklausos kiti įrodymai nėra tiriami, išvardinami bylos dokumentai ir tuo įrodymų tyrimas yra baigiamas. Tokiu atveju nukentėjusysis ar civilinis ieškovas nėra apklausiami. Be to, kad šie proceso dalyviai nėra apklausiami, procese jie elgiasi labai pasyviai – prašymų ar nušalinimų neturi, klausimų kaltinamajam neužduoda, baigiamosios kalbos nesako. Dažniausiai būna taip, kad nukentėjusieji ar civiliniai ieškovai per visą procesą nieko nepasako ir jokiuose veiksmuose nedalyvauja. Nors šie proceso dalyviai dažniausiai nėra apklausiami, tačiau įstatymas numato, kad jiems būtina pranešti apie teismo posėdžio laiką ir vietą. Nekyla problemų,

kai nukentėjusiajam yra įteikiamas šaukimas ir jis atvyksta ar neatvyksta į pirmąjį posėdį, tada byla išnagrinėjama pirmame posėdyje. Tačiau dažnas atvejis, kai siunčiamas šaukimas į pirmąjį posėdį nukentėjusiajam ar civiliniam ieškovui nėra įteikiamas, tuomet teismas yra priverstas atidėti bylos nagrinėjimą ir imtis veiksmų pranešti nukentėjusiajam apie kitą posėdį. Tokiu atveju į posėdį atvykę prokuroras, kaltinamasis, kaltinamojo advokatas į teismą atvyksta „tuščiai“. Neefektyvumas pasireiškia nereikalingu proceso dalyvių laiko bei finansų sunaudojimu atvykstant į teismą. Be to, jei kaltinamasis yra suimtas (dar blogiau, jei atlieka bausmę kitos savivaldybės teritorijoje), valstybei kainuoja jo etapavimas į teismą. Taip pat, tokiose bylose dažnai advokatas dalyvauja kaip teikiantis valstybės garantuojamą teisinę pagalbą, todėl už tokį „tuščią“ posėdį jam sumoka valstybė. Neefektyviai naudojamas ir teismo laikas, nors, kaip minėta aukščiau, tai iš esmės daroma tam, kad atvykęs nukentėjusysis pasėdėtų teismo posėdžių salėje ir tik dėl to mažiausiai trys žmonės į teismą atvyksta „tuščiai“. Reikia pabrėžti, kad tai susiję su bylomis, kuriose įrodymai gali būti ištirti sutrumpinta įrodymų tyrimo tvarka, kuomet kaltinamasis prisipažįsta padaręs nusikalstamą veiką ir įvykio aplinkybės teismui nekelia abejonių. Be to, pabrėžtina, kad kaltinamojo pozicija dėl sutrumpinto įrodymų tyrimo yra nurodoma kaltinamajame akte, kas reiškia, kad visi proceso dalyviai, tame tarpe ir teismas, žino, kad labai didelė tikimybė, kad nukentėjusiojo apklausti nereikės. Dar daugiau, teismas gali nuspręsti atlikti pilną įrodymų tyrimą, t.y. net ir nekvietus nukentėjusiojo į pirmąjį posėdį teismas, po kaltinamojo apklausos gali nuspręsti, kad nukentėjusįjį reikia apklausti. Situacija dar labiau komplikuojasi tuomet, kai byloje yra keli ar keliasdešimt nukentėjusiųjų. Tokiu atveju teismas bylos negali pradėti nagrinėti neatvykus net ir vienam nukentėjusiajam, o kitiems atvykus.

Situacijos negerina pakeistas BPK 233 straipsnio 2 dalis, kurioje nurodyta, kad jeigu kaltinamasis, kaip numatyta šio Kodekso 218 straipsnio 2 dalyje, yra pareiškęs sutikimą, kad būtų atliekamas sutrumpintas įrodymų tyrimas, teisėjas gali nuspręsti į teisiamąjį posėdį šaukti tik kaltinamąjį ir jo gynėją, o kitiems proceso dalyviams tik pranešti apie paskirto posėdžio laiką ir vietą ir jų teisę dalyvauti posėdyje. Teismui nėra jokio skirtumo, ar įteikti nukentėjusiajam šaukimą, ar pranešimą, vis tiek reikia įsitikinti, kad šaukimą ar pranešimą nukentėjusysis gavo.

Toks teisinis reguliavimas, kuomet baudžiamojoje byloje, kurioje kaltinamasis yra pareiškęs sutikimą, kad būtų atliekamas sutrumpintas įrodymų tyrimas, bylos aplinkybės nekelia abejonių, teismas privalėtų nukentėjusiajam ir civiliniam ieškovui išsiųsti šaukimus atvykti į pirmąjį teismo posėdį, tačiau jo neįteikus galėtų išnagrinėti bylą nukentėjusiajam ar civiliniam ieškovui nedalyvaujant, būtų efektyvesnis, operatyvesnis ir ekonomiškesnis.

3. Dėl Lygtinio paleidimo komisijų ir teismo funkcijų dubliavimo

Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 157 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad lygtinį paleidimą iš pataisos įstaigų taiko vietovės, kurioje yra nuteistojo pataisos įstaiga, apylinkės teismas nutartimi, kuria patvirtinamas Lygtinio paleidimo iš pataisos įstaigos komisijos nutarimas taikyti nuteistajam lygtinį paleidimą iš pataisos įstaigos. BVK 164 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad lygtinio paleidimo iš pataisos įstaigos komisija likus ne daugiau kaip dešimt darbo dienų iki nuteistojo galimo lygtinio paleidimo iš pataisos įstaigos pagal šio Kodekso 157 straipsnį apsversto nuteistojo prašymą lygtinai paleisti iš pataisos įstaigos ir socialinio tyrimo išvadą, įvertina nuteistojo elgesį bausmės atlikimo metu, jam taikytas socialinės rehabilitacijos priemonės ir jų įvykdymo rezultatus, nusikalstamo elgesio riziką, kitas aplinkybes, kurios gali turėti įtakos sprendimui dėl lygtinio paleidimo iš pataisos įstaigos taikymo tikslingumo, ir priima motyvuotą nutarimą taikyti arba netaikyti nuteistajam lygtinį paleidimą iš pataisos įstaigos. Lygtinio paleidimo komisijos yra sudaromos iš Kalėjimų departamento darbuotojų ir visuomenės atstovų, taip įtraukiant visuomenę į nuteistų asmenų paleidimo procesą. Taigi, įstatymas nustato, kad tą patį klausimą, nuteistojo lygtinį paleidimą, svarsto dvi institucijos – Lygtinio paleidimo komisijos ir teismai. Praktika rodo, kad toks dubliuotas sprendimų priėmimas veda prie skirtingų sprendimų ir

ilgesnio lygtinio paleidimo svarstymo. Analizė rodo, kad dažnas atvejis, kuomet Lygtinio paleidimo komisija priima sprendimą taikyti nuteistajam lygtinį paleidimą, tačiau tokio nutarimo teismas nepatvirtina. Lygtinio paleidimo komisijų veikla yra detalai reglamentuota, nagrinėdama prašymus dėl lygtinio paleidimo Komisija gauna visą medžiagą, reikalingą prašymui išspręsti, bendrauja su nuteistuoju, todėl papildomas Komisijos nutarimo tvirtinimas nėra tikslingas ir šią dubliuojančią teismo funkciją reikėtų panaikinti. Tam reikia pakeisti Lietuvos Respublikos BVK 157 str. 4 d.

Pavel Borkovski

SIŪLYMAI DĖL TEISMAMS NEBŪDINGŲ FUNKCIJŲ ATISISAKYMO

CIVILINIS PROCESAS

1.1. Teismo leidimų sandoriams dėl nekilnojamojo daikto, kuris yra šeimos turtas, sudaryti išdavimas, kai sutuoktiniai turi nepilnamečių vaikų (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 3.85 str. 2 d.) išdavimas

Šios apsauginės funkcijos vykdymas nepanaikina ginčų galimybės, be to, kilus ginčui vertinamos visos sandorio aplinkybės.

Teisme prašymai dėl šių leidimų išdavimo paprastai sprendžiami rašytinio proceso tvarka, vertinant pareiškėjo pateiktus dokumentus, tačiau teismas negali įvertinti pareiškėjo mokumo (turto įkeitimo atveju), neturi duomenų apie šeimos priskirtinumą socialinės rizikos grupei, neturi kitų duomenų leidiančių išsamiai įvertinti, ar sandoriu nėra pažeidžiami vaiko interesai.

Atkreiptinas dėmesys, jog šeimos turto savininkai yra vienas arba abu sutuoktiniai, turintys įstatyminę pareigą veikti užtikrinant savo nepilnamečių vaikų interesus, todėl svarstyтина ar aptariamų leidimų reikalavimas nėra nepagrįstai varžantis vaiko tėvų teises.

Svarbu pažymėti, jog teismas nėra vienintelė institucija, vykdanči apsauginę funkciją, kuria siekiama užtikrinti vaiko teisę į gyvenamąją patalpą – tais atvejais, kai šeimos turtą priešingai vaiko teisėms ir interesams naudoja tėvai, priemonių vaikų teisėms užtikrinti imasi valstybinė vaiko teisių apsaugos institucija ar prokuroras (CK 3. 163 straipsnio 4 dalis).

Pažymėtina, kad dažnai pasitaiko atveju, kai jau po sandorio sudarymo, pvz., įkeitus turtą bankui už suteiktą paskolą, kreipiamasi į teismą dėl leidimo išdavimo, kas parodo, kad patys kreditoriai (bankai) šią procedūrą laiko formalumu. Pastebėtina ir tai, kad notarai dažnai nevertina, ar tas turtas laikytinas šeimos patalpa – net, jei pareiškėjai turi kelias gyvenamąsias patalpas, vis tiek notarai netvirtina sandorio be teismo leidimo.

Siūlytina atsisakyti tokių leidimų išdavimo, paliekant tokio sandorio atitikimo įstatymo reikalavimams vertinimą sandorį tvirtinantiems notarams galimai numatant pagal kompetenciją veikiančių vaiko teisių apsaugos tarnybų funkciją prireikus teikti išvadą, jog sandoris nepažeis vaiko interesų. Notaras, kaip valstybės įgaliotas tokias funkcijas vykdyti pareigūnas, tvirtindamas sandorius turi įsitikinti, ar sandoris neprieštarauja viešajam, taip pat vaiko interesams, ir tuo atveju, kai kiltų abejonių, gali reikalauti papildomų duomenų, pavyzdžiui, iš vaiko teisių apsaugos institucijos. Be to, notaras tiesiogiai bendrauja su sandorį ketinančiais sudaryti asmenimis ir turi realias galimybes pareikalauti papildomų dokumentų ir gauti duomenis iš viešųjų registru. Tuo atveju, jei visas sandorio pasirašymas apsiribotų vien vizitu pas notarą, asmeniui nereikėtų papildomai kreiptis į teismą, pildyti papildomų dokumentų.

Svarstyтина alternatyva - perduoti leidimų išdavimo funkciją vaiko teisių apsaugos tarnyboms.

Pritarus aukščiau pateiktiems siūlymams teismai spręstų tokiais atvejais kilusius ginčus (neišduodamas arba išduodamas leidimas, patvirtinamas sandoris arba jį patvirtinti atsisakoma).

Taip pat siūlytina atsisakyti netikslingo reikalavimo gauti kompetentingos institucijos leidimą sandoriams, kai šeima nuosavybės teise įgyja vienintelę gyvenamąją patalpą, pavyzdžiui, leidimai nekilnojamo turto įkeitimo sandoriui sudaryti tuo atveju, kai gaunama paskola naudojama vienintelio nuosavo būsto, kurį prašoma įkeisti, pirkimui.

1.2. Teismo leidimų keisti vedybų sutarčių registre įregistruotą vedybų sutartį (CK 3.103

str. 2 d.) išdavimas

Reikalavimas gauti leidimus vedybų sutarčių registre įregistruotų vedybų sutarčių keitimui yra nepagrįstas atsižvelgiant į tai, kad tokio leidimo nėra reikalaujama sutartis sudarant, be to, vedybų sutartis keičiant notarine tvarka, sandorio teisėtumą užtikrina notaras.

Pažymėtina, kad vedybų sutartis, tame tarpe ir jos pakeitimai, gali būti pakeičiama ar nutraukiama teismo sprendimu (CK 3.106 str. 3 d., 3.108 str..)

Siūlytina atsisakyti tokių leidimų išdavimo, paliekant vedybų sutarčių pakeitimų atitikimo įstatymo reikalavimams vertinimą tokius pakeitimus tvirtinantiems notarams.

1.3. Teismo leidimų, kuriais nuomininkui leidžiama atlikti kapitalinį remontą, kai nuomotojas nevykdo pareigos savo lėšomis daryti išnuomoto daikto kapitalinį remontą (CK 6.492 str. 2 d.) išdavimas

Tarp nuomotojo ir nuomininko kylantis ginčas dėl apmokėjimo už tokį remontą sprendžiamas bendra tvarka.

Siūlytina atsisakyti tokių leidimų išdavimo.

1.4. Siūlytina su šeimos santykiais susijusiose bylose (bent tam tikruose klausimuose, pvz., susijusiuose su vaikais) numatyti privalomą išankstinę ginčų sprendimo ne teisme tvarką.

Tokių ginčų nagrinėjimas išankstinio ginčo nagrinėjimo institucijoje, į kurios sudėtį įeitytų psichologas, vaikų teisių atstovas, teisininkas, mediatorius ir kiti specialistai, leistų tiek taupyti teismo resursus, tiek ir efektyviai išspręsti tarp šeimos narių kylančius ginčus.

Teismų praktika rodo, kad konfliktuojantys šeimos nariai dažnai apie reikalavimų pobūdį sužino tik gavę ieškinius, o pirmą kartą susitinka ir bando spręsti ginčą būtent teisme. Tokiais atvejais neretai ginčai baigiami taikiu būdu.

1.5. Siūlytina atsisakyti teismų funkcijų sprendžiant santuokos nutraukimo abiejų sutuoktinių bendru sutikimu klausimus tais atvejais, kai sutuoktiniai neturi nepilnamečių vaikų, taip pat neturi kreditorių arba kreditoriai nereiškia pretenzijų dėl sutuoktinių turto pasidalijimo būdo.

Tokiose bylose teismai nesprendžia ginčo, taigi, neatlieka teismams būdingos ginčų sprendimo funkcijos. Šių klausimų sprendimas galėtų būti perduotas notarams.

1.6. Siūlytina atsisakyti teismų funkcijos tvirtinti pareiškimus, kuriais prašoma vaiko tėvų įrašyti vyrą, pripažįstantį save vaiko tėvu (CK 3.140 str. 5 d.)

Šiuo atveju tarp bendrą pareiškimą paduodančių asmenų nėra ginčo, todėl jo patvirtinimo klausimą galėtų spręsti notaras pagal analogiją su vaiko tėvystės pripažinimo tvarka (CK 3.142 str. 1 d.).

1.7. Siūlytina atsisakyti teismų funkcijos tvirtinti vaiko tėvų (globėjų, rūpintojų) sutikimus įvairinti (CK 3.212 str.).

Šio sutikimo pasekmių išaiškinimo bei valios patvirtinimo funkcija galėtų būti priskirta notarams.

1.8. Siūlytina atsisakyti įpareigojimo teismams teismo patvirtintos taikos sutarties nevykdymo atveju CPK 646 str. 3 d. nustatyta tvarka spręsti šioje dalyje nurodytus klausimus

Manytina, kad įpareigojimas teismui spręsti dėl vykdomojo rašto neišdavimo nesant konkrečiai įvardintoms tokio sprendimo pagrindams, teisė keisti taikos sutartyje numatytų sąlygų vykdymo tvarką paneigia taikos sutarties esmę bei apsunkina skolos išieškojimą. Pareiga svarstyti tokius klausimus tik pranešus dalyvaujantiems byloje asmenims apsunkina teismo procesą, kadangi šių asmenų neretai nepavyksta surasti, nes jų gyvenamosios vietos

adresai jau būna pasikeitę, ypač tuo atveju, kai praėjo ilgesnis laikas nuo civilinės bylos užbaigimo.

Pažymėtina, kad teismo nutartis, kuria patvirtinta taikos sutartis, gali būti peržiūrima proceso atnaujinimo tvarka.

1.9. Siūlytina atsisakyti teismo pareigos spręsti dėl vykdomosios bylos nutraukimo, kai sudaroma taikos sutartis (CPK 595 straipsnis)

Šiuo atveju nėra ginčo, todėl tokią sutartį galėtų patvirtinti antstolis.

1.10. Siūlytina atsisakyti teismo pareigos priimti sprendimus dėl skolininko turto administravimo tvarkos nustatymo (CPK 744 straipsnis)

Įstatymu apibrėžus antstolio vykdomą skolininko turto administravimo ir gautų pajamų paskirstymo tvarką, teismas galėtų nespęsti šių klausimų kiekvienoje atskiroje byloje.

1.11. Siūlytina atsisakyti išimtinės teismo teisės nustatyti skolininko turto dalį, esančią bendra su kitais asmenimis nuosavybe neesant ginčo (CPK 667 str.)

Manytina, kad įstatyme turi būti numatyta galimybė bendrasavininkiams bei išieškotojui susitarti dėl skolininkui priklausančio turto, kuris yra bendras su kitais asmenimis, dalies nesikreipiant dėl to į teismą.

1.12. Siūlytina atsisakyti teismo pareigos aiškinti įstatymo ar kito teisės akto normą, kurią reikia taikyti vykdymo procese. (CPK 589 str. 1 d.)

Pagal šiuo metu galiojantį reguliavimą teismas turi pareigą antstoliui išaiškinti ne tik teismo sprendimo vykdymo tvarką, bet ir įstatymo ar kito teisės akto normą, kurią reikia taikyti. Manytina, kad antstolis yra kompetentingas pareigūnas, turintis Antstolių įstatyme nurodytą išsilavinimą ir tinkamą kvalifikaciją pastarajam klausimui spręsti.

1.13. Siūlytina atsisakyti teismo funkcijos rezoliucija tvirtinti antstolio surašytą motyvuotą patvarkymą pradėtus vykdymo veiksmus tęsti kito antstolio aptarnaujamoje teritorijoje (CPK 591 str.)

Manytina, kad klausimai, susiję su antstolių veiklos teritorija, kaip susiję ne su teisingumu, o su administravimo klausimais, nėra priskirtini teismo kompetencijai. Prireikus šiuos klausimus galėtų spręsti Antstolių rūmai.

1.14. Siūlytina numatyti privalomą išankstinę dėl viešųjų pirkimų teisinių santykių kylančių ginčų, išskyrus ginčus dėl žalos atlyginimo, sprendimo ne teisme tvarką, taip pat plėsti bylą, kuriose būtų privaloma išankstinė neteisminė ginčo sprendimo tvarka, sąrašą ir kitomis bylomis.

Įvertinant Viešųjų pirkimų tarnybos kompetenciją bei ginčų specifiką, siūlytina šių ginčų nagrinėjimą ikiteismine tvarka perduoti šiai institucijai. Taip pat ginčai dėl vartotojų teisių pažeidimo galėtų būti privalomai sprendžiami ikiteismine tvarka Valstybinėje vartotojų teisių apsaugos tarnyboje.

1.15. Užsienio valstybių prašymų dėl dokumentų įteikimo nagrinėjimą siūlytina perduoti vykdyti antstoliams.

BAUDŽIAMASIS PROCESAS

2.1. Siūlytina Europos arešto orderių ruošimą (administravimo funkcijas) perduoti Teisingumo ministerijai.

Administracinės funkcijos, susijusios su Teisingumo ministerijos, kaip centrinės institucijos, užtikrinančios bendradarbiavimą su kitų ES valstybių centrinėmis institucijomis, anksčiau atliekamos susižinojimo ir susijusios funkcijos yra būtinos ir naudingos, tačiau jos nėra būdingos teismams funkcijos. Įvertinant tai, kad Europos arešto orderių išdavimas turėtų būti pripažįstama teismų funkcija, vis dėlto pažymėtina, kad administraciniai veiksmai, susiję su bendravimu su kitų valstybių institucijomis šiuo klausimu, tame tarpe ir dokumentų, vertimų parengimas taip pat yra teismams nebūdinga funkcija, kuri galėtų būti perduota Teisingumo ministerijai.

2.2. Siūlytina atsisakyti teisėjo leidimo nuteistojo etapavimui ikiteisminio tyrimo veiksmams atlikti (Lietuvos Respublikos Bausmių vykdymo kodekso 67 str., Suėmimo vykdymo įstatymo 7-8 str.).

Vykstant ikiteisminiam tyrimui, jį organizuoja ir kontroliuoja prokuroras, todėl teisėjo leidimas etapavimui laikytina pertekline ir teismams nebūdinga funkcija.

2.3. Siūlytina atsisakyti nuostatos, kad ikiteisminiame tyrime ekspertizę gali skirti tik ikiteisminio tyrimo teisėjas nutartimi.

Šio veiksmo atlikimą galėtų organizuoti ir skirti prokuroras, kuris yra ikiteisminio tyrimo organizatorius. Tai supaprastintų ne tik teisėjo veiklą, bet ir ikiteisminio tyrimo institucijų veiklą. Išimtis turėtų būti taikoma tuomet, kai skiriama stacionarinė teismo psichiatrijos ekspertizė su asmens patalpinimu į psichiatrinę įstaigą – ši funkcija turėtų būti palikta teismo kompetencijai.

2.4. Siūlytina mažinti BPK 407 str. nurodytų privataus kaltinimo bylų straipsnių skaičių, išbraukiant skaičius ir žodžius „140 straipsnio 1 dalyje, 154, 155, 187 straipsnio 1 ir 3 dalyse“.

Manytina, kad esant galimybei už šiose straipsniuose nurodytas veikas kreiptis civilinio proceso tvarka, asmenų teisės būtų tinkamai užtikrintos.

ATP PROCESAS

2.1. Siūloma bylas dėl ATP, už kurių padarymą nenumatyta nuobauda – areštas ir (arba) konfiskavimas, perduoti nagrinėti protokolą surašiusioms institucijoms.

Tokių bylų nagrinėjimas nepriskirtinas išimtinėi teismo kompetencijai, todėl galėtų būti perduotas institucijoms pagal kompetenciją. Institucijų sprendimai būtų skundžiami teismui ATPK 23 skirsnyje nustatyta tvarka.

2.2. Siūloma keisti ATPK 30¹ str. ir atsisakyti 2 dalies nuostatos, jog apylinkės teismo teisėjas sankcionuoja institucijos (pareigūno) priimtą sprendimą skirti mažesnę nei įstatymo numatyta administracinę nuobaudą arba jos neskirti.

Toks sankcionavimas laikytinas pertekliniu. Pastebėtina, kad ATPK 30¹ str. 2 d. numato, jog organas (pareigūnas) kiekvieną savo sprendimą, priimtą vadovaujantis šio straipsnio pirmąja dalimi, privalo motyvuoti. Atkreiptinas dėmesys, kad Administracinių nusižengimų kodekso projekte teismo sankcionavimas analogiškais atvejais nėra numatytas.

2.3. Tikslinga ATP byloje išplėsti administracinio nurodymo institutą (ATPK 260¹ straipsnis).

Tikslinga neriboti supaprastinto bylų proceso galimybės maksimaliu baudos, kuri gali būti skiriama už pažeidimą, dydžiu. Tam pritarus sumažėtų ne tik teismų darbo krūvis, bet ir padidėtų baudų surinkimas, valstybė patirtų mažiau išlaidų išieškojimo procese. Atkreiptinas dėmesys, kad analogiškas siūlymas įtvirtintas Administracinių nusižengimų kodekso projekte.

SU TEISMŲ ADMINISTRAVIMU SUSIJUSIOS FUNKCIJOS

3.1. Siūlytina peržiūrėti teismų pareigas teikti informaciją kitoms institucijoms bankroto (restruktūrizavimo) byloje, išvengiant tokios informacijos teikimo dubliavimo (pvz., bankroto byloje teismai įpareigoti siųsti pranešimus apie jose priimtus sprendimus gausybei institucijų (pvz., Įmonių bankroto įstatymo 10 str. 4 p. 3 papunktis), nors Juridinių asmenų registras šią gautą informaciją skelbia ir institucijos galėtų tokią informaciją gauti savarankiškai.

3.2. Siūlytina žyminio mokesčio apskaitą, įskaitymą ir grąžinimą priskirti mokesčių administratoriaus (VMI) vykdymui. Teismas galėtų tik pranešti duomenis VMI, bet ne vykdyti jų apskaitą, kaip daroma šiuo metu. Be to, ši funkcija gali būti atlikta automatizuotai teikiant dokumentus per EPP ir per ten sumokant žyminį mokestį.

Žyminis mokestis administruojamas pagal Mokesčių administravimo įstatymą ir ši funkcija įstatymu pavesta Valstybinei mokesčių inspekcijai (toliau – VMI) (Mokesčių administravimo įstatymo 13 str. 11 p., 15 str. 1 d.). Jokios kitos valstybės įstaigos arba institucijos negali atlikti mokesčių administratoriaus funkcijų, išskyrus šiame Mokesčių administravimo įstatyme arba atitinkamo mokesčio įstatyme tiesiogiai nustatytus atvejus (Mokesčių administravimo įstatymo 15 str. 3 d.). Taigi, mokesčių apskaita (administravimas) įstatymu priskirta vykdomajai valdžiai. Ši funkcija teismams ir teisminei valdžiai nebūdinga.

Vadovaujantis Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo 3 str. 2 d., Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. balandžio 28 d. įsakymu Nr. 1K-161 patvirtinto 10-ojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standarto 38 p., Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. spalio 27 d. nutarimu Nr. 1240 patvirtintomis Žyminio mokesčio apskaičiavimo, mokėjimo, įskaitymo ir grąžinimo taisyklėmis, teismai savo apskaitose turi registruoti žyminio mokesčio pajamas, baudas ir su jomis susijusias gautinas sumas, t.y. atlikti nurodytų įmokų apskaitą, įskaitymą, grąžinimą ir kt. Tokia funkcija negalėjo būti teismams pavesta Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu, kaip yra dabar (tai nebent galėtų būti daroma įstatymo lygmens teisės aktu). Be to, reikalauja didelių žmoniškųjų resursų bei teismo personalo darbo sąnaudų, kurios galėtų būti panaudotos greitesniam ir kokybiškesniam bylų nagrinėjimui, taip pat duomenys gali būti atnaujinami po ilgesnio laiko tarpo (pvz., savaitės).

Žyminio mokesčio, teismų paskirtų baudų apskaitą (administravimą) delegavus teismams (teisėjams) galimai būtų apsunkintas teisingumo vykdymas, atsirastų prielaidos pažeisti teisėjų nepriklausomumo principą.

Nuo 2013 m. balandžio mėn. teismai savarankiškai valdo žyminio mokesčio informaciją: atlieka žyminio mokesčio paiešką, žyminio mokesčio užduotį sudengia su VMI, užskaito žyminį mokestį duomenų kortelėje, sukuria žyminio mokesčio mokėjimo užduotį, kai priimama nutartis dėl trūkumų šalinimo, sukuria žyminio mokesčio grąžinimą užduotį, ją

peržiūri ir panaikina. Šiuo metu LITEKO įdiegta žyminio mokesčio informacijos valdymo sistema ne tik reikalauja papildomų žmogiškųjų išteklių, kurių ir taip teismai stokoja, bet reikalauja ir didelių laiko sąnaudų (pavyzdžiui, žyminio mokesčio sudengimo atlikti dažniausiai iškart, t. y. sprendžiant ieškinio priėmimo klausimą, neįmanoma, nes tik per 10 darbo dienų LITEKO atsiranda duomenys apie asmens sumokėtą žyminį mokestį, kurį būtų galima sudengti su VMI; be to, dažnai negalima iš karto atlikti sudengimo, todėl darbuotojai turi nuolat „budėti“, kas taip pat apsunkina teismų darbą; iki šiol neaišku, ar apygardos teisme gavus nagrinėti apylinkės teismo bylą apeliacine tvarka apygardos teismas turi atlikti sudengimus ar palikti šį klausimą spręsti apylinkės teismui, kai byla bus grąžinta ir t.t.).

Pažymėtina, kad teismas yra teisingumą vykdanči institucija, todėl jo kompetencija – užtikrinti, kad už kiekvieną ieškinį, pareiškimą būtų sumokėtas CPK nustatyto dydžio žyminis mokestis. Tuo tarpu nustatymas, kada asmuo padarė pavedimą, kokio dydžio pavedimas, kurioje byloje jis atliktas, kaip kelis žyminius mokesčius sudengti, grąžinti ir pan. – jau mokesčių administratoriaus kompetencijos klausimas. Suprantama, kad mokesčių administratoriui sudėtinga atrūšiuoti bylas, kuriose žyminiai mokesčiai turi būti įskaityti, tačiau nustačius visiems vienodą kriterijų mokėjimo paskirčiai nustatyti, ši problema galėtų būtų išspręsta

TEISMŲ SIŪLYMAI DĖL TEISMAMS NEBŪDINGŲ FUNKCIJŲ ATSISAKYMO, KURIEMS NEPRITARTA

CIVILINIS PROCESAS

<p>1.2. Teismo leidimai sandoriams, susijusiems su nepilnamečių vaiko, turtu (CK 3.188 str. 1 d.) Teismai nurodo, kad netikslinga kreiptis į teismą dėl CK 3.188 str. 1 d. nurodytų leidimų:</p> <p>1.2.1. perleisti, įkeisti nepilnamečių vaikų turtą ar kitaip suvaržyti teises į jį;</p> <p>1.2.2. nepilnamečių vaikų vardu priimti ar atsisakyti priimti palikimą;</p> <p>1.2.3. sudaryti nepilnamečių vaikų turto nuomos sutartį ilgesniam negu 5 metų laikui;</p> <p>1.2.4. nepilnamečių vaikų vardu sudaryti arbitražinę susitarimą;</p> <p>1.2.5. nepilnamečių vaikų vardu sudaryti paskolos sutartį, jeigu sutarties suma viršija 4 minimalių algų dydį;</p> <p>1.2.6. investuoti vaikų pinigines lėšas, jeigu jų suma viršija 10 minimalių mėnesinių algų dydį.</p> <p>Atsižvelgiant į nepilnamečių vaikų teisių apsaugą, kai Vaiko teisių apsaugos tarnybos (skyriaus) išvada galėtų būti pakankamas pagrindas, funkcijos galėtų būti perduotos notarams, antstoliams, Vaiko teisių apsaugos tarnybai, savivaldybės globos ir rūpybos padaliniams.</p> <p>Teismai tokius klausimus galėtų spręsti tik kai kuriais atvejais, pavyzdžiui, jei šeima nėra įrašyta į socialinės rizikos šeimų apskaitą. Teismui galėtų būti skundžiamas atsisakymas duoti leidimą</p> <p>Teismų nuomone, notaras, kaip valstybės įgaliotas tokias funkcijas vykdyti pareigūnas, tvirtindamas sandorį įsitikintų, ar sandoris neprieštarauja viešajam, t.y. vaiko, interesui, ir tuo atveju, kai kiltų abejonių, reikalautų papildomų duomenų iš vaiko teisių apsaugos institucijos. Be to, notaras tiesiogiai bendrauja su sandorį ketinančiais sudaryti asmenimis ir turi realias galimybes pareikalauti papildomų dokumentų ir gauti duomenis iš viešųjų registrų. Tuo atveju, jei visas sandorio pasirašymas apsiribotų vien vizitu pas notarą, asmeniui nereikėtų papildomai kreiptis į teismą, pildyti papildomų dokumentų.</p>	<p>Šiuo atveju teismas, vykdydamas apsauginę funkciją, „suformuodamas“ kito asmens valią.</p>
<p>1.3. Teismo leidimų sutuoktiniui atlikti veiksmus, kuriems reikia kito sutuoktinio leidimo, išdavimas</p> <p>Teismai siūlo svarstyti galimybę atsisakyti teismo išduodamų leidimų, numatytų 1.3.1. CK 3.32 str. 2 d. (leidimas sutuoktiniui atlikti tam tikrus veiksmus, kuriems reikalingas kito sutuoktinio sutikimas, kurio pastarasis dėl objektyvių priežasčių negali duoti);</p> <p>1.3.2. CK 3.93 str. 1 d. (leidimas sudaryti sandorį kitam sutuoktiniui nesutinkant);</p> <p>1.3.3. CK 3.94 str. 2 d. (leidimas tvarkyti bendrą turtą kitam sutuoktiniui dėl objektyvių priežasčių negalint to daryti kartu);</p> <p>1.3.4. CK 3.233 str. 2 d. (leidimas disponuoti bendrai įgytu ir naudojamu turtu kitam</p>	<p>Šiuo atveju teismas, vykdydamas apsauginę funkciją, „suformuodamas“ kito asmens valią.</p>

<p>sugyventiniui negalint duoti sutikimo).</p> <p>Teismų nuomone šių teismo leidimų išdavimas neužkerta kelio ginčyti sandorį, sudarytą turint teismo leidimą, todėl jų galėtų būti atsakyta kaip perteklinių.</p>	
<p><u>1.4. Teismo leidimų, susijusių su turto administratorių veikla, išdavimas</u></p> <p>Teismai siūlo atsakyti šių teismo išduodamų leidimų:</p> <p>1.4.1. leidimus administratoriui perleisti turtą kitiems asmenims atlygintinai arba jį įkeisti (CK 4.240 str. 4 d.);</p> <p>1.4.2. leidimus administratoriui administruojamą turtą įsigyti nuosavybėn (CK 4.243 str. 4 d.);</p> <p>1.4.3. leidimus laikinajam administratoriui disponuoti nežinia kur esančio asmens turtu, jį įkeisti ar kitaip suvaržyti teises į turtą (CK 2.29 str. 2 d.);</p> <p>1.4.4. leidimus administratoriui keisti turto tikslinę paskirtį (CK 4.240 str. 3 d.);</p> <p>1.4.5. leidimus administratoriui veikti pavieniui arba pakeisti sprendimų dėl turto administravimo priėmimo tvarką, kai keli administratoriai vengia priimti sprendimus, susijusius su turto administravimu (CK 4.246 str. 2 d.).</p> <p>Toks siūlymas argumentuojamas tuo, kad įstatymai numato administratoriaus atsakomybę, administravimo rūšis, nuo kurių priklauso administravimo apimtys.</p>	<p>Šiuo atveju teismas, vykdydamas apsauginę funkciją, veikia „suformuodamas“ kito asmens valią.</p>
<p><u>1.5. Teismo leidimų susijusių su neveiksniam ar ribotai veiksniam asmeniui priklausančiu turtu išdavimas</u></p> <p>Teismai siūlo socialinės paramos skyriams perduoti kompetenciją išduoti šiuos leidimus:</p> <p>1.5.1. leidimus su neveiksniam ar ribotai veiksniam asmeniui priklausančiu turtu susijusiems sandoriams, kurių suma viršija 5000 Lt (CK 3.244 str. 2 d.);</p> <p>1.5.2. leidimus globotiniui ar rūpintiniui priklausančiu nekilnojamoju daiktu (CK 3.244 str. 3 d.).</p>	<p>Šiuo atveju teismas, vykdydamas apsauginę funkciją, veikia „suformuodamas“ kito asmens valią.</p>
<p>Siūloma atsakyti šių leidimų:</p> <p>1.7.2. kuriais laikinai apribojama nuomininko teisė naudotis išsinuomotu daiktu, kai išnuomoto daikto kapitalinis remontas nėra neatidėliotinas ir nuomininkas nesutinka laikinai atsakyti teisės naudotis daiktu (CK 6.492 str. 4 d.).</p> <p>Teismų nuomone šiais atvejais kyla <i>ginčas tarp nuomotojo ir nuomininko</i>, kuris turėtų būti sprendžiamas ne teismo leidimo suteikimu, o bendra tvarka.</p>	<p>Šiuo atveju sprendžiamas klausimas dėl nuomotojo teisių apribojimo (pvz. išskraustymo iš nuomojamų patalpų). Manytina, kad leidimų išdavimas šiuo atveju galėtų būti pripažįstamas efektyvesne klausimo sprendimo forma.</p>
<p>3.1. Siūloma leidimų skirti vaiko minimalios priežiūros priemonės (įpareigojimas būti namuose</p>	<p>Tai laisvę ribojančios prievartos</p>

nustatytu laiku, įpareigojimas nesilankyti tam tikrose vietose, įpareigojimas dirbti auklėjamojo pobūdžio darbus) ar vidutinės priežiūros priemonės išdavimą perduoti savivaldybių administracijoms. Teismai nurodo, kad priemonių skyrimo klausimą sprendžia, teikimus teikia daugybė valstybinių institucijų, o teismas tik formaliai išduoda leidimą.	priemonės.
<p>4. Dėl globos ir rūpybos nustatymo.</p> <p>4.1. Siūloma įtvirtinti, kad spręsti dėl globos ir rūpybos nustatymo, neveiksnių ar ribotai veiksnių asmenų priežiūros būtų pavesta savivaldybių socialinės paramos skyriams, savivaldybių administracijos ir (arba) savivaldybių vaiko teisių apsaugos skyriams, kurių teikiamų išvadų pagrindu teismai faktiškai ir sprendžia šiuos klausimus</p> <p>4.2. Siūloma globos ir rūpybos inicijavimą po asmens pripažinimo neveiksniu ar ribotai veiksnium priskirti atitinkamoms globos (rūpybos) institucijoms, kurios yra atsakingos už tokių asmenų teisių ir interesų apsaugą.</p>	<p>Tai asmens teisės ir laisvės apribojantys klausimai.</p> <p>Šių klausimų sprendimas tarptautiniais teisės aktais daugeliu atvejų priskirtas išimtinai teisminių institucijų kompetencijai.</p> <p>Manytina, kad tai institucijų netinkamos praktinės veiklos problema.</p>
<p>5.2. Siūloma pakeisti teismo vykdomą antstolio procesinės veiklos kontrolės tvarką (CPK 594 str. 1 d.), numatant, kad teismas šią kontrolę vykdytų apskundus teismui antstolio surašytus vykdomo procese dokumentus. Antstolių procesinių veiksmų atlikimas ar neatlikimas gali būti skundžiamas įstatymų nustatyta tvarka teismui (tokiu būdu atliekant antstolių veiksmų kontrolę), manytina, jog daugelį CPK veiksmų, kuriuos reglamentuoja vykdomo procesas ir šiuo metu priskiria spręsti apylinkės teismui, pvz., procesinius veiksmus, numatytus</p> <p>a) 601 str. (skolininko, kurio buvimo vieta nežinoma, kuratoriaus paskyrimas)</p> <p>b) 596 str. (išieškotojo ar skolininko pakeitimas)</p> <p>c) CPK 618 str. (pareiškimų dėl atsakomybės už vykdomojo dokumento praradimą nagrinėjimas), CPK 619 str. (pareiškimų dėl atsakomybės už perduoto saugoti turto praradimą nagrinėjimas), kiti CPK straipsniai numatantys baudų skyrimo CPK VI dalyje numatytais atvejais skyrimą</p>	<p>a) Šiuo atveju teismas, vykdydamas apsauginę funkciją, veikia formuodamas kito asmens valią;</p> <p>b) išieškotojas ir skolininkas nurodomas teismo išduodamuose vykdomuosiuose dokumentuose, tad manytina, jog tik jis gali tuos duomenis pakeisti;</p> <p>c) Prievertos priemonių - sankcijų taikymas priskirtinas teismo kompetencijai;</p>

<p>d) CPK 615 (pareiškimų nagrinėjimas dėl leidimo įeiti į skolininko būstą),</p> <p>e) CPK 663 str. 4 d. (skolininko ar jo šeimos narių prašymu priimamas sprendimas, dėl neišieškojimo iš paskutinio buto, gyvenamojo namo ar jų dalies, būtinų šiems asmenims gyventi)</p>	<p>d) būsto neliečiamumo klausimai;</p> <p>e) savo esme sprendžiamas ginčas.</p>
<p>6.1. <i>Kreditorių piniginiai reikalavimai galėtų būti patvirtinti, pvz., notaro, savivaldybės tarnautojo ar pan., o į teismą kreditorius galėtų kreiptis tik skolininkui ginčijant piniginių reikalavimą. Galbūt galėtų būti perduoti tik reikalavimai dėl aiškių skolų, pagrįstų sutartimis (pvz., komunalinės, šildymo, vandens, dujų, elektros tiekimo, telekomunikacijos paslaugos ir pan.).</i></p>	<p>Teismo įsakymo išdavimas neužima daug darbo laiko, yra pigi ir efektyvi procedūra.</p>
<p>6.2. Svarstyтина teisę išduoti teismo įsakymą perduoti teismo tarnautojams (pagal Estijos pavyzdį).</p>	<p>Šis siūlymas susijęs su procedūros tobulinimu, o ne su nebūdingų teismui funkcijų išskyrimu. Be to, jo įgyvendinimui prireiktų specialaus teisėjo padėjėjo statuso reguliavimo.</p>
<p>6.3. CPK 435 str. 4 d. nustatytas <i>trūkumų šalinimo institutas, atsižvelgiant į teismo įsakymo paskirtį ir įstatymų leidėjo tikslus įtvirtinant tokių bylų nagrinėjimo procedūrą, yra nereikalingas. CPK 435 str. 5 d. įtvirtinta nuostata, jog „nutartis pašalinti pareiškimo trūkumus skundžiama atskiruoju skundu“</i>. Manoma, kad nutartis trūkumams šalinti dėl teismo įsakymo išdavimo tik pailgintų nuo 2003 metų septynerius metus buvusį ir sėkmingai veikusį teisinį mechanizmą. Be to, keltų abejonių, ar iš tiesų byloje dėl teismo įsakymo išdavimo tinka nuolat teisės doktrinoje išsakomas teiginys, jog tokios bylos yra nagrinėjamos supaprastinto proceso tvarka.</p>	<p>Šis siūlymas susijęs su procedūros tobulinimu, o ne su nebūdingų teismui funkcijų išskyrimu.</p>
<p>6.4. CPK 431 str. 3 d. nustatyta, kad jeigu priėmus teismo įsakymą paaiškėja, kad skolininko gyvenamoji ir darbo vietos yra nežinomos, teismas gali panaikinti teismo įsakymą ir kreditoriaus pareiškimą palikti nenagrinėtą tik prieš tai nustatęs kreditoriumi terminą patikslinti skolininko gyvenamąją vietą arba atlikti veiksmus, kad teismas galėtų panaudoti kitą įteikimo būdą. Toks nuo 2011 m. spalio 1 d. įsigaliojės teisinis reguliavimas tikrai nepaskatino proceso koncentracijos ir ekonomiškumo, nors būtent tokia yra CPK XXIII skyrįje numatytų bylų nagrinėjimo paskirtis, ką parodė pastarųjų pusterčių metų Biržų rajono apylinkės teismo praktika, dėl ko teismo įsakymo išdavimo (panaikinimo) procesas pailgėjo maždaug pusantro mėnesio. Pažymėtina, kad patys teismai yra suinteresuoti surasti skolininką ir jam įteikti teismo įsakymą su jo priedais arba be jų, kadangi panaikinus teismo įsakymą ir kreditoriaus pareiškimą palikus nenagrinėtą, kreditorius turi</p>	<p>Šis siūlymas susijęs su procedūros tobulinimu, o ne su nebūdingų teismui funkcijų išskyrimu.</p>

<p>teisę vėl kreiptis į teismą, tik šį kartą – kitokia, pvz., ginčo teisenos tvarka, taip dėl tų pačių reikalavimų teismą versdamas nagrinėti dvi bylas vietoje vienos ir didindamas ir taip didelį teismų darbo krūvį. Taip pat iš teismų praktikos nagrinėjant ieškinio teisenos bylas konstatuotina, jog kai <i>teismas kreditoriui nustato terminą patikslinti skolininko gyvenamąją vietą arba atlikti veiksmus, kad teismas galėtų panaudoti kitą įteikimo būdą – tai neveiksminga</i>. Kreditorius jau pačiame pirminiame procesiniame dokumente nurodo visus jam žinomos skolininko gyvenamosios vietos (buveinės) adresus, o teismas jais bando įteikti procesinius dokumentus.</p> <p>Be to, diskutuotina, <i>kokią kitą įteikimo būdą teismas galėtų panaudoti byloje dėl teismo įsakymo išdavimo</i> (labai dažnai skolininkui dokumentų įteikti elektroninių ryšių priemonėmis negalima todėl, kad kreditoriai nenurodo tokių elektroninio pašto adresų). Tai negalėtų būti būdai, numatyti CPK 129 ar 130 str. Teismas pagal dabartinį teisinį reguliavimą galėtų nustatyti teismo įsakymo ir jo priedų įteikimą per antstolį. Tačiau pagal susiklosčiusią praktiką toks įteikimo būdas paprastai nustatomas tik šaliai (kreditoriui) sutinkant, nes tai taip pat reikalauja išlaidų. Todėl <i>ši nuostata yra tobulintina</i> pasirenkant vieną iš alternatyvių pozicijų: a) <i>nustatant, kad teismas galėtų įpareigoti kreditorių panaudoti kitą įteikimo būdą – procesinių dokumentų įteikimą skolininkui per antstolį arba b) atsisakyti 3 dalies pakeitimo, t.y. jos papildymo paskutiniuoju sakiniu ir palikti galioti buvusią iki 2011 m. spalio 1 d. nuostatą</i>, jog po to, kai priėmus teismo įsakymą paaiškėja, kad skolininko gyvenamoji ir darbo vietos yra nežinomos, teismas panaikina teismo įsakymą ir kreditoriaus pareiškimą palieka nenagrinėtą, nenustatęs kreditoriui termino patikslinti skolininko gyvenamąją vietą arba atlikti veiksmus, kad teismas galėtų panaudoti kitą įteikimo būdą.</p>	
<p>7.1. Siūloma tikslinti galiojančios teisės normos (CPK 10 str. 4 d.), kai asmuo, teikiantis teismui dokumentus ar medžiagą, kuriuose esantys duomenys sudaro profesinę ar komercinę paslaptį gali prašyti teismo neteikti jų susipažinti ir kopijuoti, paskutinį sakinį. Dėl <i>tokio klausimo išsprendimo teismas, atsižvelgiant į klausimo pobūdį ir teismo darbo krūvį, turėtų priimti ne teismo nutartį, o rezoliuciją</i>.</p>	<p>Šis siūlymas susijęs su procedūros tobulinimu, o ne su nebūdingų teismui funkcijų išskyrimu.</p>
<p>7.5. Siūloma, kad pareiškimas dėl praleisto įstatymų nustatyto termino atnaujinimo (CPK 576 str.) ir juridinę reikšmę turinčių faktų nustatymo (CPK 444 str.) galėtų nagrinėti <i>institucijos, kuriose turi būti atliekamas teisinę reikšmę turintis veiksmas</i> (notarai, registru centrai ir pan.), tokiu būdu užtikrinant greitesnį tokių procesinių klausimų išsprendimą.</p>	<p>Tai iš esmės bylos dėl materialiosios teisės normų taikymo, o ne procesinių klausimų išsprendimas, kaip nurodoma siūlyme.</p>
<p>7.6. Svarstyтина, ar nebūtų tikslinga keisti <i>Fizinių asmenų bankroto įstatymo</i> 23 str.</p>	<p>Ivertinant esamą situaciją šioje srityje</p>

nuostatas dėl kreditorių reikalavimų ir jų tvirtinimo ir atsisakyti teismams priskirtos funkcijos tvirtinti kreditorių reikalavimus tuo atveju, kai jie nėra ginčijami (taip pat ir kitais atvejais dėl administravimo veiksmų tvirtinimo bankroto byloje ir kreditorių sprendimo kontrolės).	toks siūlymas kelia dideles rizikas. Kita vertus, Fizinių asmenų bankroto įstatymas bei Įmonių bankroto įstatymas tobulintini, aiškiai apibrėžiant teismų kompetenciją bei suvienodinant šių įstatymų reikalavimus.
<p>7.7. Pagal Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) XXXIX skyriaus nuostatas taip pat kreipiamasi į teismą siekiant užkirsti kelią ateityje teisminiam ginčui ir, vadovaujantis CK 6.983-6.985 str., prašoma patvirtinti taikos sutartis.</p> <p>Nors įstatymas leidžia tvirtinti tokias sutartis, tačiau nėra aiškių kriterijų kada tvirtinamos tokios sutartys. Dažnai pareiškėjai šia tvarka bando apeiti notarinę sandorio formą ir išvengti sandorio išlaidų. Šia tvarka tvirtinami net tokie sandoriai, iš kurių kylantys ginčai būtų nagrinėjami apygardų teismuose. Šiuo atveju teismai neatlygintinai atlieka notarių priskirtas funkcijas.</p>	<p>Taikos sutarčių sudarymas yra skatininas. Kita vertus, būna tobulinti teisinį reguliavimą, aiškiai apibrėžiant kriterijus, kada tvirtinamos tokios sutartys.</p>

BAUDŽIAMASIS PROCESAS

2. Siūloma skundus dėl ikiteisminio tyrimo patikėti nagrinėti prokuratūrai, nes šiuo metu yra pernelyg daug instancijų skundams nagrinėti.	<p>Šiuo metu yra numatyti atvejai, kai ikiteisminio tyrimo metu atlikti veiksmai negali būti skundžiami teismui (63 str. 4 d.). Kitais atvejais, pavyzdžiui, kai tai susiję su žmogaus teisės ribojančiais veiksmais, manytina, teismas turėtų nagrinėti skundus. Taip pat žr. argumentus dėl 12 siūlymo.</p>
3. Siūloma numatyti Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) 160 ¹ str. 1 d. procesinių prievartos priemonių taikymą neatidėliotais atvejais <i>tvirtinimą rezoliucija</i> , o ne nutartimi, kaip yra šiuo metu.	<p>BPK 145, 147, 154, 155, 158, 159, 160 straipsniuose numatytos procesinės prievartos priemonės gali būti taikomos tik esant ikiteisminio tyrimo teisėjo sprendimui (nutarčiai, sutikimui – BPK 155 str.). Taigi šiuos veiksmus atlikus BPK 160¹ str. tvarka taip pat reikalingas ikiteisminio tyrimo teisėjo sprendimas. Kadangi numatytas šių sprendimų apskundimas BPK X dalyje nustatyta tvarka, turi būti priimanos atitinkamos teismo nutartys – numačius galimybę tokius veiksmus tvirtinti tik rezoliucija, kiltų neaiškumų skundžiant nutarimus: būtų neaišku, ar prokuroro ar ikiteisminio tyrimo pareigūno nutarimas skundžiamas, ar ikiteisminio tyrimo teisėjo rezoliucija (kurioje</p>

	neatsispindi teismo motyvai).
5. Ikiteisminio tyrimo teisėjas neturėtų tvirtinti kratų, atleidimų nuo baudžiamosios atsakomybės ir pan., minėtos funkcijos turėtų būti patikėtos ikiteisminį tyrimą kontroliuojančiam prokurorui.	Šiomis procesinėmis priemonėmis gali būti varžoma būsto neliečiamybė, susirašinėjimo slaptumas ir kt., t. y. konstitucinės asmens teisės, todėl tokie suvaržymai galimi tik teismo sprendimu.
6. Teismas neturėtų atlikti jam <i>nebūdingą ikiteisminio tyrimo įrodymų rinkimo</i> funkciją privataus kaltinimo byloje.	<p>Konstitucinis Teismas 2006 m. sausio 16 d. nutarime yra konstatavęs, kad bendrojo baudžiamojo proceso modelio konstitucinis įtvirtinimas savaime nepanaikina galimybės baudžiamojo proceso santykius reguliuoti ir taip, kad tam tikrais atvejais ikiteisminis tyrimas nebūtų atliekamas ir (arba) valstybinis kaltinimas teisme nebūtų palaikomas. Be to, pagal Europos Tarybos Ministrų komiteto rekomendaciją R (85) 11 "Dėl nukentėjusiojo padėties baudžiamojoje teisėje ir baudžiamajame procese" valstybėms rekomenduojama taip reglamentuoti baudžiamąjį procesą, kad nukentėjusysis atitinkamais atvejais turėtų teisę pradėti privataus kaltinimo procesą.</p> <p>Pažymėtina, kad tokiam procese privatus kaltintojas palaiko kaltinimą, pateikia įrodymus ir dalyvauja juos tiriant, teikia pasiūlymus dėl posėdyje ištirtų įrodymų vertinimo, baudžiamojo įstatymo taikymo, bausmės rūšies ir dydžio. Pažymėtina, kad BPK 414 str. 2 d. numatyta, jog jeigu byloje yra aplinkybių, kurių teismas negali savarankiškai nustatyti, teisėjas, priimdamas nutartį nukentėjusiojo skundą ar jo teisėto atstovo pareiškimą perduoti nagrinėti teisiamaajame posėdyje, paveda prokurorui per nustatytą laikotarpį ištirti šias aplinkybes, o bylos nagrinėjimą tam laikui atideda.</p>
7. Baudžiamajame procese <i>baudžiamojo įsakymo priėmimo klausimo sprendimas galėtų būti pavestas prokurorui</i> . BPK 418 str. numatyta prokuroro teisė nuspręsti užbaigti procesą baudžiamuoju įsakymu, jei kaltinamasis tam neprieštarauja. Siūlytina, kad prokuroras, nusprendęs užbaigti procesą supaprastinta tvarka, galėtų pats priimti baudžiamąjį įsakymą, kurio paskirtų vieną iš BPK 418 str. 1 d. numatytų bausmių. Kaltinamasis, nesutikdamas	<p>Vadovaujantis Konstitucijos 109 str. 1 d. teisingumą Lietuvoje vykdo tik teismas. Asmuo laikomas nekaltu, kol jo kaltumas neįrodytas įstatymo nustatyta tvarka ir pripažintas įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu (Konstitucijos 31 str. 1 d.). Vadovaujantis BPK 29 str. 2 d. nuosprendžiu laikomas ir teismo baudžiamasis įsakymas.</p>

<p>su prokuroro priimtu baudžiamuoju įsakymu paskirta bausmė, jos dydžiu, turėtų teisę kreiptis į teisimą, prašydamas surengti bylos nagrinėjimą teisme. Esant tokiam kaltinamojo prašymui, prokuroro priimtas baudžiamasis įsakymas neišiteisėtų ir byla būtų nagrinėjama bendrąją tvarka teisme.</p>	
<p>8. 2011 m. birželio 21 d. įstatymu Nr. XI-1478 BPK buvo papildytas 160¹ straipsniu, reglamentuojančiu procesinių prievartos priemonių taikymą neatidėliotais atvejais. Teismų nuomone, ši priemonė nepasiteisino ir užvilkina teismo darbą. Įstatymas nustato, kad neatidėliotais atvejais procesinės prievartos priemonės, numatytos BPK 154, 155, 158, 159 str., gali būti taikomos ir prokuroro nutarimu, o procesinės prievartos priemonės, numatytos BPK 145, 147, 160 str. – ir prokuroro arba ikiteisminio tyrimo pareigūno nutarimu, tačiau visais šiais atvejais per tris dienas nuo nutarimo priėmimo turi būti gauta ikiteisminio tyrimo teisėjo nutartis, patvirtinanti procesinės prievartos priemonės taikymo teisėtumą. Taigi teismas privalo priimti nutartį dėl atliktų procesinės prievartos priemonių, t.y. dubliuoja prokuroro arba ikiteisminio tyrimo pareigūno jau padarytą darbą, be to, numatytas trijų dienų terminas yra trumpas, tokios nutarties nepriėmus laiku (dažnai ikiteisminio tyrimo medžiagą teismas gauna trečios dienos p vakare ir neįmanoma tinkamai įsigilinti į bylos aplinkybes, tokios priemonės taikymo teisėtumą), pradėti veiksmams nedelsiant nutraukiami (2 d.), kratos ar poėmio metu paimti daiktai, vertybės ir dokumentai grąžinami asmenims, iš kurių jie paimti, o kitomis procesinėmis prievartos priemonėmis gauti duomenys sunaikinami (3 dalis). Todėl 160¹ straipsnio 1 dalyje siūloma išbraukti žodžius „<...> tačiau visais atvejais per tris dienas nuo nutarimo priėmimo turi būti gauta ikiteisminio tyrimo teisėjo nutartis, patvirtinanti procesinės prievartos priemonės taikymo teisėtumą“.</p> <p>Nebelikus šių žodžių, atitinkamai brauktini ir paskutiniai du šios dalies sakiniai. Taip pat naikintinos straipsnio 2 ir 3 dalys, nes nebelieka tokio teisinio reglamentavimo. Manoma, kad tokios teismui nebūdingos funkcijos atsisakymas niekaip nepakenktų</p>	<p>BPK 145, 147, 154, 155, 158, 159, 160 straipsniuose numatytos procesinės prievartos priemonės gali būti taikomos tik esant ikiteisminio tyrimo teisėjo sprendimui (nutarčiai, sutikimui-BPK 155 str.), tai šiuos veiksmus atlikus BPK 160¹ str. tvarka taip pat reikalingas ikiteisminio tyrimo teisėjo sprendimas. Svarstytiinas klausimas dėl teisinio reguliavimo susijusio su nutarčių priėmimo terminais tobulinimo.</p>

<p>ikiteisminio tyrimo sėkmei, o priešingai – padarytų ikiteisminių tyrimą dar operatyvesnį ir taip būtų pasiekti įstatyme numatyti ikiteisminio tyrimo tikslai, nepažeisti jo terminai (BPK 1 str. 1 d., 2 str., 172 str. 3 d., 176 str.).</p>	
<p>9. BPK 170 str. 4 d. 3 p. nustatyta, kad tik prokuroras priima sprendimus dėl ikiteisminio tyrimo nutraukimo, išskyrus BPK 214 str. 1 d. numatytus atvejus. BPK 170 str. 6 d. įtvirtinta, kad BPK 214 ir 217 str. numatytais atvejais prokuroro nutarimus dėl ikiteisminio tyrimo nutraukimo ir dėl nutraukto ikiteisminio tyrimo atnaujinimo turi patvirtinti ikiteisminio tyrimo teisėjas. Manoma, kad 170 str. 4 d. 3 p. <i>brauktina</i> joje nurodyta išimtis, t.y. žodžiai „išskyrus BPK 214 straipsnio 1 dalyje numatytus atvejus“, nes dubliuoja prokuroro darbą ir taip tarsi perkelia prokuroro atsakomybę teismui (ikiteisminio tyrimo teisėjui) pečią.</p>	<p><i>Dėl 170 str. 4 d. 3 p. Šis punktas suderintas su BPK 214 str. 1 d., kuriame įtvirtinta teismo teisė priimti sprendimus dėl ikiteisminio tyrimo nutraukimo, kai paaiškėja, kad yra aplinkybių, dėl kurių procesas negalimas, arba ikiteisminio tyrimo metu nesurenkama pakankamai duomenų, pagrindžiančių įtariamojo kaltę dėl nusikalstamos veikos padarymo, leidžia teismui nutraukti ikiteisminį tyrimą nagrinėjant skundus.</i></p>
<p>170 str. 6 d. <i>antrasis sakiny</i>s taip pat <i>brauktinas</i> kaip nepasiteisinęs praktikoje dėl aukščiau 8 punkte nurodytų motyvų. Šias funkcijas sėkmingai gali atlikti prokuroras. Pažymėtina, kad toks teisinis reguliavimas galiojo beveik dešimtmetį nuo pat naujojo BPK priėmimo (įsigaliojimo) ir buvo visiškai veiksmingas, pasiteisinęs praktikoje, o teismui nebuvo pareigos vykdyti jam nebūdingas funkcijas. Atitinkamai <i>naikintinos ikiteisminio tyrimo teisėjo funkcijos, numatytos BPK 173 str. 1 d. 4-6 p. ir koreguotina 173 str. 2 d., kad šio straipsnio 1 d. 1-3 p. numatytus veiksmus ikiteisminio tyrimo teisėjas atlieka gavęs prokuroro prašymą</i>. Taip pat koreguotinos su tuo susijusių straipsnių - 214 ir 217 str. <i>atitinkamos dalys</i>, numatančios, jog ikiteisminio tyrimo teisėjas turi priimti nutartį BPK 212 str. 1 ir 2 p. numatytais atvejais, taip pat nutartį patvirtinti (atsisakyti patvirtinti) prokuroro nutarimą atnaujinti nutrauktą ikiteisminį tyrimą (pvz., 214 str. 1 d., 217 str. 3 d.). Siūloma <i>šių nuostatų atsisakyti</i> ir taip sumažinti apylinkių teismų darbo krūvį.</p>	<p><i>Dėl BPK 170 str. 6 d. antrojo sakinio. Ši nuostata suderinta su BPK 214 str. 2 d. Pastebėtina, kad ši nuostata galioja nuo pat naujojo BPK priėmimo. Manytina, kad atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės klausimus turėtų spręsti teismas, kaip ir tyrimo atnaujinimo klausimus tuomet, kai tyrimas buvo nutrauktas teismui pritarus.</i></p>
<p>10. Baudžiamojo proceso įstatymas reglamentuoja privataus kaltinimo bylų procesą (XXX skyrius, 407-417 str.). Siūloma</p>	<p>Žr. 6 punktą.</p>

<p>svarstyti šio skyriaus panaikinimą. Už kai kurias šiame įstatyme (pavyzdžiui, BPK 154, 155, 187 str. 1 ir 3 d.) numatytas veikas galima kreiptis civilinio proceso tvarka, nes privataus kaltinimo procese privatus kaltintojas (nukentėjusysis) ir kaltinamasis uždeda teismui pareigą įrodinėti kaltę ar teisinti, t.y. rinkti šalims reikalingus įrodymus, taip nukentėjusiajam ir kaltinamajam galimai sudaromas šališkumo įspūdis. Proceso dalyviai dažnai piktnaudžiauja savo procesine teise kreiptis teisminės gynybos. Tuo atveju, jei į šį pasiūlymą nebūtų atsižvelgta ir tokios nuostatos liktų, siūloma mažinti BPK 407 str. nurodytų privataus kaltinimo bylų straipsnių skaičių, išbraukiant skaičius ir žodžius „140 straipsnio 1 dalyje, 154, 155, 187 straipsnio 1 ir 3 dalyse“.</p>	
<p>12. Analogiškai galėtų būti sprendžiama dėl BPK 63 str. 1 d., kuomet proceso dalyviams arba asmenims apskundus prokuroro proceso veiksmus ir nutarimus aukštesniajam prokurorui, o šiam atsisakius tenkinti skundą, šis jo nutarimas galėtų būti skundžiamas ne ikiteisminio tyrimo teisėjui, bet pagal hierarchiją – aukštesnės pakopos prokurorui. Išimtis turėtų būti taikoma skundams dėl procesinių prievartos priemonių taikymo, kuomet išliktų apskundimo ikiteisminio tyrimo teisėjui tvarka.</p>	<p>Klausimas dėl siūlomų šiame punkte BPK 63 str. 1 d. pakeitimų jau ne kartą buvo svarstyti, buvo teikiami analogiški pasiūlymai. Atitinkamai buvo padaryti BPK pakeitimai, papildant šį straipsnį nauja 4 d. (įsigaliojo 2011 m. rugsejo 1 d.) ir buvo nurodyta, kokie prokuroro priimti sprendimai yra neskundžiami. Tai sumažino ikiteisminio tyrimo teisėjo darbo krūvius.</p>
<p>13. BPK 342 str. nuostatos reglamentuoja nuosprendžio pateikimo vykdymui klausimą ir nustato, kad įsiteisėjusį nuosprendį pateikia vykdyti nuosprendį priėmęs teismas. BPK 345 str. 3 d. numatyta, kad pirmosios instancijos teismo nutartis pateikiama vykdyti pagal minėto BPK 342 str. nustatytą tvarką. Taigi pirmosios instancijos teismo nutartis taip pat turi pateikti vykdyti nutartį priėmęs teismas. Tuo tarpu įstatymų leidėjas teismui nenustatė pareigos pateikti vykdyti ikiteisminio tyrimo metu priimamas ikiteisminio tyrimo teisėjų nutartis. Pažymėtina ir tai, kad ikiteisminį tyrimą atlieka ir jam vadovauja prokuroras.</p>	<p>Šiuo metu suderinus su Lietuvos Aukščiausiuoju Teismu laikomasi vieningos praktikos, kad ikiteisminio tyrimo teisėjo priimtos nutartys taip pat turėtų būti teikiamos vykdymui paties teismo, ne prokuroro.</p> <p>Pastebėtina ir tai, kad ikiteisminio tyrimo teisėjas yra apylinkės teismo teisėjas, tik tam tikram laikui paskirtas atlikti specialias ikiteisminio tyrimo teisėjo funkcijas (BPK 19 str.), o BPK 40 str. 2 d. nurodyta: „teismas yra: apylinkės teismo teisėjas...“.</p>

<p>BPK 173 str. nuostatos įtvirtina ikiteisminio tyrimo teisėjo įgaliojimus. To paties straipsnio 4 d. numatyta, kad savo iniciatyva ikiteisminio tyrimo teisėjas jokių veiksmų neatlieka. Aukščiausias aptartas teisinis reglamentavimas leidžia daryti pagrįstą išvadą, kad ikiteisminio tyrimo bylos yra ikiteisminį tyrimą atliekančių ir jam vadovaujančių prokurorų žinioje, todėl ikiteisminio tyrimo teisėjų priimtus procesinius sprendimus pateikti vykdyti turi pats ikiteisminį tyrimą atliekantis ar jam vadovaujantis prokuroras, kurio žinioje ir yra ikiteisminio tyrimo byla, o ne ikiteisminio tyrimo teisėjas.</p>	<p>14. Vadovaujantis BPK 405 str. 1 d. numatyta, kad <i>taikydamas priverčiamąją medicinos priemonę, teismas nenustato jos taikymo laiko</i>. Ji taikoma, kol asmuo pasveiksta arba pagerėja jo psichikos būklė bei išnyksta jo pavojingumas. BPK 405 str. 2 d. įtvirtinta teismo pareiga teismui ne rečiau kaip kartą per šešis mėnesius spręsti dėl priverčiamosios medicinos priemonės taikymo pratęsimo, rūsies pakeitimo ar panaikinimo.</p> <p><i>Svarstyti, jei taikymo laikas nenustatomas, ar galėtų būti taikomas atitinkamos priemonės pratęsimo laikas</i>. Sveikatos priežiūros įstaiga savo nuožiūra pagal išvadą į teismą galėtų kreiptis tik dėl priverčiamųjų medicinos priemonių rūsies pakeitimo arba panaikinimo (BPK 405 str. 3 d.).</p>
	<p>Teismas privalo kontroliuoti šios priemonės vykdymą, atitinkamais sprendimais koreguoti asmens, kuriam taikomos priverčiamosios medicinos priemonės, likimą. BPK numatytas įpareigojimas tai atlikti ne rečiau kaip kas 6 mėn. Jeigu reikia asmeniui ir toliau taikyti šias priemones, tai ir yra pratęsimas. Be to, šio klausimo (pratęsimo) nesvarstymas pažeistų Europos Žmogaus Teisių Teismo suformuotą praktiką (<i>Herczegfalvy prieš Austriją, X prieš Jungtinę Karalystę</i>), kur iš esmės kalbama apie periodinę ir automatinę teismo kontrolę tokiais atvejais</p>

ATP PROCESAS

<p>2. Duomenų bazės Infolex duomenimis, teismai nesusiduria su tokio pobūdžio bylomis, kuriose galima administracinė nuobauda – nušalinimas nuo darbo (pareigų). Įstatymas reglamentuoja, jog nušalinimas nuo darbo (pareigų) skiriamas už atskirų rūšių administracinius teisės pažeidimus, padarytus ryšium su darbuotojo tarnybinių pareigų atlikimu (ATPK 29¹ str. 1 d.). To paties straipsnio 2 d. nurodyta, jog nušalinimą nuo darbo (pareigų) skiria rajono (miesto) apylinkės teismas (teisėjas). Tačiau teismai pagal kompetenciją nėra įgalioti nagrinėti tokio pobūdžio bylų, kuriose ši nuobauda yra galima (pavyzdžiui, ATPK 41¹² str. 2 ir 3 d.). Todėl siūloma <i>keisti ATPK</i></p>	<p>Tikslingiau siūlyti pašalinti teisės normų prieštaravimus. Darbdavys vykdo paskirtą administracinę nuobaudą, o ne ją skiria.</p>
--	---

29 ¹ str. 2 d. nustatant, jog nušalinimą nuo darbo (pareigų) skiria darbdavys, nes būtent jam yra geriausiai žinomos pažeidimo padarymo aplinkybės ir jis geriausiai gali įvertinti, ar tokia nuobauda gali būti skiriama darbuotojui, kad būtų pasiekti administracinės nuobaudos tikslai.	
--	--

TEISMŲ ADMINISTRAVIMO FUNKCIJOS

<p>1. Teismo dokumentų kopijų tvirtinimas (nors nėra vieningos tvarkos, tačiau daug kur dokumentų kopijas tvirtina teisėjai arba raštinės vedėjai). Pvz., tam, kad įteikti 15 lapų nuosprendžio kopijas 10 dalyvavusių asmenų, reikalinga 150 teisėjo parašų. Kopijų tvirtinimo ir įteikimo pareiga nesusijusi su teisingumo vykdymu ir turėtų būti perkelta posėdžių sekretorėms, numatant tai pavyzdiniuose pareigybių aprašymuose. Pvz., lydraščių surašymo funkciją faktiškai atlieka teismo administracijos darbuotojai, bet teisėjas savo parašu turi prisiimti atsakomybę už dokumento rengimą. Teismo darbuotojams, ypač valstybės tarnautojams, keliama gana aukšti kvalifikacijos reikalavimai, todėl jiems galėtų būti suteikta teisė pasirašyti teismo pranešimus, tvirtinti dokumentų kopijas. Teismų nuomone, šiuo metu teisėjai dažnai atlieka administracines funkcijas, nors teisingumo vykdymas turėtų būti atribotas nuo administracinės veiklos.</p>	<p>Teismų dokumentų kopijas turi galimybę tvirtinti raštinių darbuotojai, vadovaujantis teisme teismo nustatyta vidine tvarka (padaroma dokumento kopija su teisėjo (teisėjų) parašu (tai gali būti kopija PDF formatu iš LITEKO, kur yra teisėjų parašai) ir tokią kopiją tvirtina darbuotojas, kuriam tai pavesta).</p>
<p>3. Siūlytina antstoliams suteikti ribotą prieigą prie Lietuvos teismų informacinės sistemos LITEKO (toliau LITEKO) dėl informacijos apie bankroto (restruktūrizavimo) bylas.</p> <p>Lietuvos apeliacinis teismas 2010 m. rugpjūčio 6 d. rašte apygardų teismams yra nurodęs pateikti antstoliams informaciją (elektroninio pašto adresu antstoliai@antstoliai.lt) apie priimtą pareiškimą dėl bankroto (restruktūrizavimo) bylos iškėlimą, apie priimtą nutartį iškelti ar atsisakyti kelti įmonei bankroto (restruktūrizavimo) bylą. Nuo 2012 m. kovo 1 d. įsigaliojus Įmonių bankroto įstatymo pataisoms, informaciją apie priimtą pareiškimą dėl bankroto bylos iškėlimo, taip pat informaciją apie atsisakymą iškelti bankroto bylą teismas privalo paskelbti ne vėliau kaip kitą darbo dieną po teisėjo rezoliucijos priimti pareiškimą dėl bankroto bylos iškėlimo, taip pat po teismo nutarties dėl atsisakymo iškelti bankroto bylą įsiteisėjimo. Ši informacija skelbiama viešai specialiaame interneto tinklalapyje (9 str. 3 d.). Šiuo metu apygardų teismai tą pačią informaciją apie įmonės, kuria inicijuotas bankroto procesas, teisinį likimą skelbia dviem būdais – specialiaame interneto tinklalapyje ir papildomai antstoliams elektroniniu paštu (kai kurie apygardų teismai skelbia dar ir teismo interneto svetainėje). Manytina, kad toks informacijos pateikimas yra perteklinis ir apkrauna teismų darbuotojus betiksliau darbu. Kadangi informacija specialiaame tinklalapyje yra prieinama visiems asmenims, antstoliai taip pat gali savarankiškai šiame šaltinyje sekti juos dominančią informaciją apie konkrečią bankrutuojančią įmonę. Be to,</p>	<p>Tai nėra įstatymų leidėjo kompetencija.</p>

<p>suteikus antstoliams ribotą (tik prie bankroto (restruktūrizavimo) bylų elektroninių kortelių) prisijungimą prie LITEKO, jie savarankiškai galėtų domėtis bankroto bylų eiga, rinkti duomenis apie nutarčių iškelti bankroto bylą įsiteisėjimą. Šiuo metu apie nutarčių iškelti bankroto bylą įsiteisėjimą antstolius informuoja teismai, atsakinėdami į dažnus jų paklausimus bei prašymus, paštu siunčia įsiteisėjusių nutarčių kopijas. Turėdami bent jau ribotą prisijungimą prie LITEKO duomenų, antstoliai galėtų patys susirasti reikalingą teismo procesinį dokumentą.</p>	
<p>2. Informacijos suvedimas, teikimas registrams: Įtariamųjų ir kaltinamųjų asmenų, Turto arešto aktu, Neveiksnių ir ribotai veiksnų asmenų, Vedybų sutarčių, Testamentų. Tokių duomenų suvedimas į sistemą ir jų pateikimas užima itin daug laiko, reikalauja daug žmogiškųjų resursų. Be to, tokios funkcijos įgyvendinimas tiesiogiai nėra susijęs su teismo kaip teisingumą vykdančios institucijos pagrindiniais uždaviniais.</p>	<p>Teismas turi visą reikalingą informaciją ir duomenis šiems veiksams atlikti.</p>